ĢENERĀLADVOKĀTA F. DŽ. DŽEIKOBSA [F. G. JACOBS] SECINĀJUMI,

sniegti 2004. gada 8. jūlijā [1]

1. Ar šo prasību, kas celta, pamatojoties uz EKL 226. pantu, Komisija lūdz atzīt, ka Austrijas tiesību normas, kas aizliedz nodarbināt sievietes noteiktos amatos kalnrūpniecības nozarē un amatos, kuri saistīti ar darbu augsta spiediena atmosfērā un niršanas darbos, ir nesaderīgi ar Vienlīdzīgas attieksmes Direktīvas [2] (turpmāk tekstā — "Direktīva") 2. un 3. pantu.

Juridiskais pamatojums

Kopienu tiesības

2. Direktīvas 2. pants noteic:

"(1) Šajos noteikumos vienlīdzīgas attieksmes princips nozīmē to, ka nav nekādas tiešas vai netiešas diskriminācijas atkarībā no dzimuma, jo īpaši, norādot uz ģimenes stāvokli.

(2) Šī direktīva neskar dalībvalstu tiesības minēto principu nepiemērot tai profesionālajai darbībai un, vajadzības gadījumā, ar to saistītajai sagatavošanai, kurā sava rakstura vai izpildes dēļ darba ņēmēja dzimums ir noteicošais faktors.

(3) Šī direktīva neskar noteikumus, kas attiecas uz sieviešu aizsardzību, jo īpaši attiecībā uz grūtniecību un maternitāti.

[..]".

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

2 — Padomes 1976. gada 9. februāra Direktīva 76/207/EEK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz darbu, profesionālās izglītības un izaugsmes iespējām un darba apstākļiem (OV L 39, 40. lpp.).

3. Tiktāl, ciktāl tas ir būtiski, 3. pants noteic:

"(1) Vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošana nozīmē to, ka nosacījumos, to skaitā atlases kritērijos, kas attiecas uz iespēju iegūt darba vietu vai amatu, neatkarīgi no darbības nozares vai jomas, un pieeju visiem amatu hierarhijas līmeņiem, nav nekādas diskriminācijas atkarībā no dzimuma.

(2) Tādēļ dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka:

a) atceļ normatīvos un administratīvos aktus, kas ir pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam;

[..]".

4. Atbilstoši Kopienas tiesībām Austrijai bija jāievieš Direktīva līdz 1995. gada 1. janvārim, t.i., datumam, kad Austrija pievienojās Eiropas Kopienām. Tomēr atbilstoši Eiropas Ekonomikas zonas līgumam [3] Austrijai bija jāievieš Direktīva līdz 1994. gada 1. janvārim, kas ir līguma spēkā stāšanās datums.

5. EKL 307. pants noteic:

"Šis Līgums neietekmē tiesības un pienākumus, ko uzliek nolīgumi, kurus pirms 1958. gada 1. janvāra un — attiecībā uz kandidātvalstīm — pirms to pievienošanās dienas viena vai vairākas dalībvalstis, no vienas puses, noslēgušas ar vienu vai vairākām trešām valstīm, no otras puses.

Ja minētie nolīgumi nesader ar šo Līgumu, valsts vai attiecīgās dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai novērstu konstatēto nesaderību. [..]".

3 — Līgums ir pievienots Padomes un Komisijas 1993. gada 13. decembra Lēmumam 94/1/EOTK; EK (OV 1994, L 1, 3. lpp.). Skat. it īpaši 70. pantu un XVIII pielikuma 18. punktu.

Starptautiskās tiesības

6. Starptautiskās darba organizācijas 1935. gada 21. jūnija Konvencijas Nr. 45 par sieviešu darba izmantošanu pazemes darbos jebkāda veida šahtās (turpmāk tekstā — "SDO Konvencija Nr. 45") 2. pants noteic:

"Nevienu sievieti, neatkarīgi no viņas vecuma, nenodarbina pazemes darbos šahtā".

7. Trešais pants noteic:

"Valsts tiesību akti var nepiemērot iepriekš minēto aizliegumu attiecībā uz sievietēm:

a) kuras ieņem vadošus amatus un neveic fizisku darbu;

b) kuras nodarbinātas sanitārajos un sociālajos dienestos;

c) kurām profesionālās izglītības ietvaros atļauts iziet praksi šahtu pazemes daļās, un

d) visām pārējām sievietēm, kurām laiku pa laikam ir jānokāpj šahtas pazemes daļās, lai veiktu darbu, kam nav fiziska darba raksturs".

8. Septītais pants noteic:

"1. Jebkura dalībvalsts, kas ir ratificējusi šo konvenciju, var to denonsēt pēc tam, kad ir beidzies desmit gadu periods no konvencijas sākotnējā spēkā stāšanās datuma, nosūtot par to paziņojumu Starptautiskās darba organizācijas Ģenerāldirektoram, kas to reģistrē. Denonsācija stājas spēkā gadu pēc dienas, kad tā reģistrēta.

2. Jebkurai dalībvalstij, kas ir ratificējusi šo konvenciju un kura viena gada laikā pēc iepriekšējā punktā minētā desmit gadu ter-

miņa beigām nav izmantojusi šajā pantā paredzēto denonsācijas iespēju, konvencija būs saistoša turpmākos desmit gadus, un turpmāk tā varēs denonsēt šo konvenciju pēc tam, kad būs beidzies katrs desmit gadu termiņš, ievērojot šajā pantā paredzētos noteikumus".

9. SDO konvencija Nr. 45 stājās spēkā 1937. gada 30. maijā. Līdz ar to tās denonsācija ir iespējama nākamajā gadā pēc 1997. gada 30. maija. Austrija ir līgumslēdzēja valsts, kas konvenciju ratificēja 1937. gadā.

Valsts tiesības

10. 1938. gada 30. aprīļa *Arbeitszeitordnung*[4] (Likums par darba laika ilgumu), kas saskaņā ar Komisijas norādīto bija spēkā līdz 2001. gada 31. jūlijam, bet saskaņā ar Austrijas valdības norādīto bija atcelts ar 1999. gada 19. augusta likumu[5], noteica:

"(1) Darbinieces nevar nodarbināt kalnraktuvēs, sāls raktuvēs, pārstrādes rūpnīcās, pazemes šahtās vai atklātās raktuvēs, tāpat tās nevar nodarbināt iegūšanas darbos virszemē, izņemot apstrādi (sadalīšanu un mazgāšanu), pārvadāšanā un iekraušanā.

(2) Turklāt darbinieces nevar nodarbināt koksa ražotnēs vai izejvielu transportēšanā jebkāda veida būvniecībai.

(3) *Reichsarbeitsminister* (darba ministrs) var pilnībā aizliegt nodarbināt darbinieces vai noteikt atsevišķas prasības nodarbināšanai konkrētos pasākumos vai darbos, kas rada īpašu risku veselībai un morālei".

11. Kopš 2001. gada 1. augusta sieviešu nodarbinātību pazemē kalnrūpniecības nozarē regulēja 2001. gada 4. oktobra *Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über Beschäftigungsverbote und -be-*

4 — *Deutsches RGBl.* I, 447. lpp.; *GBlf.d.L.Ö* 231/1939.

5 — *Bundesgesetze und Verordnungen* (Federālais likums, kas atceļ pirms 1946. gada pieņemtos parastos federālos likumus un tiesību aktus).

schränkungen für Arbeitnehmerinne[6] (Ekonomikas un darba ministra lēmums par sieviešu nodarbinātības aizliegumiem un ierobežojumiem) (turpmāk tekstā — "2001. gada lēmums").

12. 2001. gada lēmuma 2. pants noteic:

"(1) Darbinieces nevar nodarbināt pazemē kalnrūpniecības nozarē.

(2) 1. punktu nepiemēro attiecībā uz darbiniecēm, kuras:

1. ieņem atbildīgu amatu vadības vai tehniskajā darbā un kuru darbs nav fiziski smags;

2. ir nodarbinātas sociālajos un sanitārajos dienestos;

3. veic profesionālo apmācību prakses vai pieredzes apmaiņas kursu ietvaros — šīs apmācības laikā;

4. ir uz laiku nodarbinātas pazemē kalnrūpniecības nozarē, veicot profesionālo darbību, kas nav saistīta ar fiziski smagu darbu".

13. Ceturtais pants noteic:

"(1) Darbinieces nevar nodarbināt darbos, kas, būdami saistīti ar kravu celšanu, nešanu, stumšanu, pagriešanu vai citiem to transportēšanas veidiem, viņām rada smagu fizisku piepūli, tostarp psiholoģisko stresu, kas ir viņām kaitīgs.

(2) Vērtējot 1. punktā minētos darbus, ir jāņem vērā piepūli un stresu izraisošie faktori, proti, pirmām kārtām kravas svars, veids un forma, transporta līdzekļi un

6 — *BGBl.* II, 356/2001.

ātrums, darba ilgums un biežums, kā arī darbinieču fiziskā sagatavotība.

(3) 1. punktu nepiemēro attiecībā uz darbiem, kuros darbinieces ir nodarbinātas tikai īslaicīgi vai apstākļos, kas nerada briesmas viņu dzīvībai vai veselībai".

14. 1973. gada 25. jūlija *Druckluft- und Taucherarbeiten-Verordnung*[7] (Likums par darbiem paaugstināta spiediena atmosfērā un niršanas darbiem, turpmāk tekstā — "1973. gada likums") 8. pants noteic:

"(1) Darbos, kas noris augsta spiediena atmosfērā, var nodarbināt vienīgi vīriešu dzimtes darbiniekus, kuri sasnieguši vismaz 21 gada vecumu un kuriem ir atbilstošs veselības stāvoklis.

(2) [..] Ja ir izpildītas 1. punktā minētās prasības attiecībā uz veselības stāvokli, darbinieces, kuras ir sasniegušas vismaz 21 gada vecumu, arī var nodarbināt uzraudzības vai citu darbu veikšanai augsta spiediena atmosfērā, ja vien tie neizraisa pārmērīgu fizisku piepūli".

15. 31. pants noteic:

"Niršanas darbos var nodarbināt vienīgi vīriešu dzimtes darbiniekus, kuri ir sasnieguši vismaz 21 gada vecumu, kuriem ir atbilstošs veselības stāvoklis un kuriem ir speciālās zināšanas un pieredze veselības un drošības aizsardzības jomā".

Process

16. Ar 1998. gada 29. septembra vēstuli Komisija vērsās pie Austrijas iestādēm, lai lūgtu detalizētu informāciju par sieviešu nodarbinātības aizliegumu noteiktos darbos kalnrūpniecības nozarē un darbos, kuri noris augsta spiediena atmosfērā.

7 — *BGBl.* 501/1973.

17. Ar 1999. gada 2. marta vēstuli Austrija sniedza atbildi uz šo lūgumu. Tā nosūtīja Komisijai atbilstošos 1938. gada likuma un 1973. gada likuma noteikumus attiecībā uz Direktīvas 2. panta 3. punktā paredzēto atkāpi un skaidri norādīja, ka tā nav paredzējusi grozīt noteikumus par sieviešu nodarbinātību kalnrūpniecībā.

18. Uzskatot, ka 1938. gada likumā un 1973. gada likumā noteiktie sieviešu nodarbinātības aizliegumi bija nesaderīgi ar Direktīvu, Komisija ar 1999. gada 29. aprīļa vēstuli nosūtīja Austrijai brīdinājuma vēstuli.

19. 1999. gada 2. jūlija atbildē Austrija atsaucās uz savu iepriekšējo vēstuli. Tā papildināja, ka 1938. gada likuma 16. pants neattiecas uz visām darbībām, ko veic kalnrūpniecībā, un ka turklāt kalnrūpniecības iestāde bija akceptējusi vairāku izņēmumu noteikšanu šim likumam. Turklāt Austrija apgalvoja, ka tā ir paredzējusi novērtēt tiesību aktus attiecībā uz profesionālo veselības aizsardzību kalnrūpniecības nozarē, kuri aptvertu abus attiecīgos jautājumus.

20. Komisiju šī atbilde neapmierināja un 2002. gada 7. februārī tā nosūtīja Austrijai argumentētu atzinumu. 2002. gada 11. aprīlī Austrija sniedza atbildi, paskaidrojot, ka ar 2001. gada lēmumu tā ir veikusi grozījumus savos tiesību aktos attiecībā uz sieviešu nodarbinātības aizliegumu kalnrūpniecības nozarē.

21. Uzskatot, ka 1973. gada likumā un 2001. gada lēmumā paredzētie sieviešu nodarbinātības aizliegumi bija pretrunā Kopienas tiesību normām, Komisija cēla šo prasību, ar kuru tā lūdz atzīt, ka Austrija nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Direktīvas 2. un 3. pants un EKL 10. pants kopsakarā ar EKL 249. pantu.

Pieņemamība

22. Austrijas Republika uzskata, ka prasība nav pieņemama attiecībā uz sieviešu nodarbinātības aizliegumu pazemē kalnrūpniecības nozarē. Tā apgalvo, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru [8] Komisijas argumentētais atzinums un prasības pieteikums Tiesai ir jāpamato ar identiskiem iebildumiem un ka valsts tiesību aktu grozījumi, kas veikti laikā starp argumentētā atzinuma izdošanu

8 — 1992. gada 17. novembra spriedums lietā C-105/91 Komisija/Grieķija (*Recueil*, I-5871. lpp.) un 1996. gada 10. septembra spriedums lietā C-11/95 Komisija/Beļģija (*Recueil*, I-4115. lpp.).

un pieteikuma iesniegšanu Tiesā, nav šķērslis prasības pieņemamībai tikai tad, ja pirmstiesas procesā apstrīdētās normas ir saglabātas pilnā apjomā. Šajā gadījumā tas tā nav, jo normas nav saglabātas pilnā apjomā.

23. Nav noliedzams, ka saskaņā ar EKL 226. pantu celtās prasības priekšmets ir ierobežots ar šajā normā paredzēto pirmstiesas procesu, un tādēļ Komisijas argumentētais atzinums un prasības pieteikums ir jāpamato ar identiskiem iebildumiem [9].

24. Tomēr Tiesa jo īpaši ir noteikusi, ka šī prasība nevar sniegties tik tālu, lai pieprasītu argumentētajā atzinumā un prasības pieteikumā norādīto valsts normu pilnīgu sakritību. Ja laikā starp šīm abām procesa stadijām ir grozīti tiesību akti, ir pietiekami, ja sistēma, kas ieviesta ar pirmstiesas procedūrā apstrīdētajiem tiesību aktiem, kopumā ir saglabāta, pamatojoties uz jaunajām normām, ko dalībvalsts pieņēmusi pēc argumentētā atzinuma izdošanas un kuras ir apstrīdētas prasības pieteikumā [10].

25. Ar Austrijas tiesību aktos veiktajiem grozījumiem nav izdarītas nekādas būtiskas izmaiņas sieviešu nodarbinātības aizliegumā pazemē kalnrūpniecības nozarē. 1938. gada likums iedibināja atšķirīgu attieksmi attiecībā uz vairākiem nodarbošanās veidiem, kas izvērtās par plašu sieviešu nodarbinātības aizliegumu kalnrūpniecības nozarē, savukārt 2001. gada lēmums noteica tikai vispārēju aizliegumu un paredzēja atsevišķus izņēmumus, kuri attiecās uz ļoti specifiskām darbībām, kā, piemēram, kalnrūpniecības nozarē iegūtu darba pieredzi. No tā izriet, ka sistēma, kas ieviesta ar pirmstiesas procesā apstrīdētajiem tiesību aktiem, ar Austrijas pieņemtajām jaunajām normām kopumā ir saglabāta.

26. Turklāt Tiesa ir vienmēr uzsvērusi, ka nav nepieciešams, lai argumentētā atzinuma formulējums būtu pilnībā tāds pats kā prasības pieteikuma priekšmets, ja vien prasības pieteikuma priekšmets nav ticis paplašināts vai grozīts, bet tikai ierobežots [11]. Šajā lietā Austrija pēc būtības pamato savu aizstāvību ar to, ka 2001. gada lēmums vairs neparedz absolūtu sieviešu nodarbinātības aizliegumu šahtās, bet tikai nosaka šai nodarbinātībai atsevišķus specifiskus aizlie-

9 — Spriduma lietā Komisija/Beļģija, kas minēts 8. zemsvītras piezīmē, 73. punkts.

10 — Spriduma lietā Komisija/Beļģija, kas minēts 8. zemsvītras piezīmē, 74. punkts un tajā minētā judikatūra.

11 — 2002. gada 11. jūlija spriedums lietā C-139/00 Komisija/Spānija (*Recueil*, I-6407. lpp., 19. punkts).

gumus un ierobežojumus. Tādēļ var pieņemt, ka daļā, kurā tiesību akti ir grozīti, Komisijas prasības priekšmets ir tikai ierobežots.

27. Visbeidzot, attiecībā uz to, ko Austrija netieši apgalvo, pamatojoties uz EKL 307. pantu [12], es varētu piebilst, ka 2001. gada lēmums būtībā ir pārņēmis 1938. gada likumu.

28. Ievērojot visu iepriekš minēto, manuprāt, iebildums par nepieņemamību nav pamatots.

Aizliegums nodarbināt sievietes pazemes kalnrūpniecības nozarē

Direktīva

29. Komisija apgalvo, ka 2001. gada lēmuma 2. pantā noteiktais sieviešu nodarbinātības aizliegums pazemes kalnrūpniecības nozarē ir pretrunā ar Direktīvas 3. panta 1. punktā noteiktā diskriminācijas aizlieguma atkarībā no dzimuma nosacījumiem attiecībā uz iespēju tikt nodarbinātam. Tā piebilst, ka Austrija netieši atzīst aizlieguma nesamērīgumu, jo attiecībā uz citām nozarēm 2001. gada lēmuma 4. pants paredz katrā atsevišķā gadījumā veikt novērtējumu, vai sievietei var atļaut uzņemties fiziski smagu darbu.

30. Netiek apšaubīts, ka attiecīgie tiesību akti attiecībā uz nodarbinātību kalnrūpniecības nozarē paredz atšķirīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm. Tādēļ ir jānoskaidro, vai (kā apgalvojusi Austrija) šāda atšķirīga attieksme ir pieļaujama, jo tā ietilpst Direktīvas 2. panta 3. punktā noteiktajā atkāpē.

31. Austrija jo īpaši apgalvo, ka vispār un no bioloģijas viedokļa sieviešu un vīriešu uzbūve ir atšķirīga un ka sievietes ir fiziski vājākas. Līdz ar to fiziski smags darbs pazemē kalnrūpniecības nozarē viņām rada lielāku fizisko piepūli un pakļauj viņas lielākam veselības apdraudējumam nekā vīriešus. Austrija apgalvo, ka tas neattiecas uz nakts

12 — Skat. 39. un turpmākos punktus.

darbu, kas sievietēm un vīriešiem rada vienādu fizisko piepūli. Komisijas norādītajai Tiesas judikatūrai, kas noteic, ka nakts darba aizliegumi sievietēm ir pretrunā ar Direktīvu, attiecīgi, nav analoga [13].

32. Austrija secina, ka tādējādi sieviešu nodarbinātības aizlieguma saglabāšana kalnrūpniecības nozarē ir pamatota ar Direktīvas 2. panta 3. punktu, jo, pēc Austrijas ieskata, aizlieguma mērķis ir sieviešu aizsardzība.

33. Manuprāt, kā to skaidri liecina Tiesas judikatūra, šī norma ir vērsta uz to, lai apmierinātu vajadzības, kas ir raksturīgas sievietēm, un tādēļ atsevišķās situācijās tās var būt pamatoti aizsargājamas. Tiesa jo īpaši ir lēmusi, ka, atļaujot dalībvalstīm saglabāt vai ieviest normas, kas paredz sieviešu aizsardzību sakarā ar "grūtniecību un maternitāti", Direktīva atzīst, ka vienlīdzīgas attieksmes principa izpratnē sieviešu vajadzību aizsardzība ir leģitīma divos aspektos. Pirmkārt, ir leģitīmi nodrošināt sievietes bioloģiskā stāvokļa aizsardzību grūtniecības laikā un pēc tās līdz brīdim, kad pēc dzemdībām ir atjaunojušās viņas fiziskās un garīgās funkcijas, otrkārt, ir leģitīmi aizsargāt īpašās attiecības starp sievieti un viņas bērnu periodā pēc grūtniecības un dzemdībām, novēršot iespēju, ka šīm attiecībām traucētu daudzie apgrūtinājumi, ko radītu nodarbinātība šajā laikā [14].

34. Tādēļ 2. panta 3. punkts neatļauj liegt sievietēm noteikta veida nodarbošanos tādēļ, ka viņas vairāk nekā vīrieši ir jāaizsargā pret riskiem, kuri vienādā veidā skar vīriešus un sievietes un kuri nav saistīti ar skaidri norādītajām sieviešu īpašajām vajadzībām [15].

35. Ir jāatzīmē, ka, neņemot vērā 2. panta 3. punktā lietoto vārdu "īpaši", Tiesa ir akceptējusi atkāpi, tikai pamatojoties uz apsvērumiem saistībā ar grūtniecību un maternitāti. Lai gan vārds "īpaši" norāda, ka

13 — 1991. gada 25. jūlija spriedums lietā C-345/89 *Stoeckel* (*Recueil*, I-4047. lpp.), 1993. gada 2. augusta spriedums lietā C-158/91 *Levy* (*Recueil*, I-4287. lpp.) un 1997. gada 13. marta spriedums lietā C-197/96 Komisija/Francija (*Recueil*, I-1489. lpp.).

14 — 1984. gada 12. jūlija spriedums lietā 184/83 *Hofmann* (*Recueil*, 3047. lpp., 25. punkts).

15 — 1986. gada 15. maija spriedums lietā 222/84 *Johnston* (*Recueil*, 1651. lpp., 44. punkts) un 2000. gada 11. janvāra spriedums lietā C-285/98 *Kreil* (*Recueil*, I-69. lpp., 30. punkts).

atkāpe var aptvert citas situācijas, kas nav grūtniecība un maternitāte, šie vārdi iezīmē izņēmuma apjomu [16].

36. Tādējādi 2. panta 3. punktā norādītās situācijas nepārprotami atšķiras no tām, ko paredz Austrijas likums, kurš liedz šādu darbu visām sievietēm, neatkarīgi no viņu fiziskajām spējām un stāvokļa.

37. Manuprāt, nav nozīmes tam, ko uzsver Austrija, norādot, ka tās tiesību akti paredz izņēmumus no vispārējā aizlieguma. Tiesa ir skaidri noteikusi, ka vienlīdzīgas attieksmes princips neatļauj vispārēju aizliegumu sievietēm attiecībā uz noteiktu nodarbošanos, pat ja ir paredzēti izņēmumi un ja vīriešiem šāda nodarbošanās nav liegta [17]. Jebkurā gadījumā, Austrijas tiesību aktos paredzētais izņēmums apjoma ziņā ir ļoti ierobežots.

38. Attiecīgi es secinu, ka sieviešu nodarbinātības aizliegums šahtās neietilpst Direktīvas 2. panta 3. punktā noteiktajā atkāpē.

SDO Konvencija

39. Austrija apgalvo, ka sieviešu nodarbinātības aizliegums ir pamatots ar tās starptautiskajām saistībām, kas izriet no SDO Konvencijas Nr. 45, kura, būdama spēkā pirms Austrijas pievienošanās EK līgumam, ir saistoša Austrijai saskaņā ar EKL 307. pantu.

40. EKL 307. panta pirmā daļa noteic, ka šis līgums neietekmē tiesības un pienākumus, ko uzliek nolīgumi, kurus pirms līguma spēkā stāšanās dienas viena vai vairākas dalībvalstis, no vienas puses, noslēgušas ar vienu vai vairākām trešām valstīm, no otras puses. 307. pantam ir vispārējs raksturs, un tas attiecas uz jebkuru starptautisku nolīgumu neatkarīgi no tā priekšmeta, kurš var ietekmēt Līguma piemērošanu [18].

41. Austrija apgalvo, ka, pamatojoties uz šo normu, kā to interpretējusi Tiesa [19], dalībvalstīm nav jāpiemēro Kopienu tiesību normas, ja to piemērošana nav saderīga ar pienākumiem, kuri izriet no starptautiskiem nolīgumiem vai konvencijām, kas noslēgtas ar valstīm, kas nav dalībvalstis, pirms to pievie-

16 — Ģenerāladvokāta Gordona Slinna [*Gordon Slynn*] 1988. gada 29. septembra secinājumu 6327. un 6328. lpp. lietā C-312/86 Komisija/Francija (1988. gada 25. oktobra spriedums, *Recueil*, 6315. lpp.).

17 — Sprieduma lietā *Stoeckel*, kas minēts 13. zemsvītras piezīmē, 19. punkts.

18 — 1980. gada 14. oktobra spriedums lietā C-812/79 *Burgoa* (*Recueil*, 2787. lpp., 6. punkts) un 2000. gada 4. jūlija spriedums lietā C-84/98 Komisija/Portugāle (*Recueil*, I-5215. lpp., 52. punkts).

19 — Spriedums lietā *Levy*, minēts 13. zemsvītras piezīmē.

nošanās EK līgumam. Pamatojot savus argumentus par to, ka EKL 307. pants pieļauj sieviešu nodarbinātības aizliegumu, tā it īpaši atsaucas uz Tiesas spriedumu lietās *Levy*[20] un *Minne*[21].

42. Šīs lietas attiecās uz to, vai vienlīdzīgas attieksmes princips liedz dalībvalstīm iespēju aizliegt sieviešu nakts darbu gadījumos, kad cita SDO Konvencija (agrāka nekā Līgums) noteica šādu aizliegumu. Tiesa būtībā nosprieda, ka, lai gan šāds aizliegums bija pretrunā ar vienlīdzīgas attieksmes principu, Direktīva nav piemērojama, jo valsts norma tika pieņemta, lai dalībvalsts nodrošinātu nolīgumā paredzēto pienākumu izpildi EKL 307. panta izpratnē.

43. Komisija tomēr atsaucas uz 307. panta otro daļu, kas dalībvalstīm uzliek pienākumu veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai novērstu jebkādu nesaderību starp šādu nolīgumu un Līgumu, un apgalvo, ka tādējādi Austrijai bija jādenonsē Konvencija 1997. gada 30. maijā, kā to paredz 7. pants[22].

44. Abas lietas — *Levy* un *Minne* — Tiesai tika iesniegtas ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Nevienā no šīm lietām valsts tiesa, kas izteica lūgumu, nelūdza izskaidrot 307. panta otrās daļas iedarbību. To nelūdza arī neviens no lietas dalībniekiem, kuri Tiesai sniedza apsvērumus, lai gan lietā *Minne* Tiesa norādīja, ka attiecīgā dalībvalsts (Beļģija) faktiski attiecīgo Konvenciju bija denonsējusi[23].

45. Šajā lietā, gluži pretēji, Tiesu lūdz atzīt, ka Austrija ir pārkāpusi Kopienas tiesību normas. Es jau esmu izteicis viedokli, ka 2001. gada lēmums patiešām ir pretrunā ar Direktīvu. Lai izlemtu, vai Austrija drīkst (kā tā apgalvo) atsaukties uz EKL 307. pantu, lai pamatotu savus tiesību aktus, ir jānoskaidro, vai saskaņā ar šīs normas otro daļu tā ir veikusi visus nepieciešamos pasākumus, lai novērstu nesaderības starp šiem tiesību aktiem un saviem pienākumiem, ko nosaka Kopienas tiesības. Turklāt šo jautājumu ir

20 — Minēts 13. zemsvītras piezīmē.

21 — 1994. gada 3. februāra spriedums lietā C-13/93 (*Recueil*, I-371. lpp.).

22 — Skat. iepriekš 8. punktu.

23 — Skat. sprieduma 15. punktu.

uzdevuši lietas dalībnieki. Ja Tiesa nospriestu, ka Austrijai bija jānovērš nesaderība starp valsts tiesību aktiem un attiecīgajām Kopienu tiesību normām, bet tā to nav izdarījusi, Austrija vairs nevarētu atsaukties uz EKL 307. pantu.

46. Tiesas spriedums lietā Komisija/Portugāle [24] skaidri attiecas uz problēmu, ar ko saskaras dalībvalsts, ja pastāv konflikts starp pienākumiem, ko tai uzliek starptautiskās tiesības un Kopienu tiesības. Šajā lietā Tiesa nolēma, ka, lai gan 307. panta kontekstā dalībvalstīm ir izvēle attiecībā uz nepieciešamajiem pasākumiem, kas ir jāveic, tomēr tām ir pienākums novērst jebkādas nesaderības, kas pastāv starp Konvenciju (pirms pievienošanās Kopienām) un EK līgumu. Ja dalībvalsts saskaras ar grūtībām, kas šī nolīguma saderības nodrošināšanu padara neiespējamu, tas tomēr neatbrīvo no pienākuma denonsēt šo nolīgumu [25]. Tiesa nosprieda, ka, neizpildot pienākumu vai nu denonsēt ar trešo valsti noslēgto nolīgumu, kurš bija pretrunā Kopienu tiesību normām, vai nodrošināt tā saderību, Portugāle nebija izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek šīs normas [26].

47. Tādējādi [EKL] 307. panta otrā daļa saskaņā ar tās redakciju attiecas uz gadījumiem, kad līgumslēdzējas puses saskaņā ar Konvencijas noteikumiem nevar to atkārtoti apspriest vai vienpusēji denonsēt. Attiecībā uz šo lietu ir jāatzīmē, ka 13 līgumslēdzējas valstis, tostarp sešas dalībvalstis [27], SDO Konvenciju Nr. 45 jau ir denonsējušas. Vairākums no šīm līgumslēdzējām pusēm kā pamatojumu denonsēšanai ir norādījušas, ka Konvencija nav saderīga ar vienlīdzīgas attieksmes principu pret vīriešiem un sievietēm. Turklāt 1996. gadā SDO Izpildinstitūcija aicināja valstis, kuras ir Konvencijas Nr. 45 līgumslēdzējpuses, apsvērt iespēju ratificēt SDO 1995. gada Konvenciju Nr. 176 par drošību un veselības aizsardzību šahtās, kuru tā apraksta kā "mūsdienu standartu šajā jomā, [kurš] faktiski ietver Konvencijas Nr. 45 saturu [28]. Konvencija Nr. 176 vienādi attiecas uz vīriešiem un sievietēm.

48. No tā izriet, ka tādos gadījumos kā šajā lietā, kur Austrijai bija likumīga iespēja denonsēt SDO Konvenciju Nr. 45 nākošajā

24 — Minēts 18. zemsvītras piezīmē.

25 — Sprieduma 58. punkts.

26 — Sprieduma 61. punkts.

27 — Somijas Republika, Īrija, Luksemburgas Lielhercogiste, Nīderlandes Karaliste, Zviedrijas Karaliste un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste.

28 — Skat. SDO Izpildinstitūcijas ziņojumu 267. sesijai (1996. gada novembris), GB.267/LILS/WP/PRS/2, 268. sesijai (1997. gada marts), GB.268/LILS/WP/PRS/2, 270. sesijai (1997. gada novembris), GB.270/15, un 274. sesijai (1999. gada marts), GB.274/LILS/WP/PRS/1 (pieejami SDO interneta mājaslapā *www.ilo.org*).

gadā pēc 1997. gada 30. maija [29] un tādējādi atbilstoši Direktīvai nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz iespēju iegūt darbu pazemē kalnrūpniecības nozarē, Austrija šādā procesā nevar atsaukties uz EKL 307. panta pirmo daļu, lai attaisnotu valsts tiesību normas, kuras nav saderīgas ar Direktīvu.

49. Austrija tomēr apgalvo, ka laikā, kad bija iespējams denonsēt Konvenciju Nr. 45, tā nevarēja zināt ne to, ka tās tiesību normas bija pretrunā ar Kopienas tiesību normām, ne to, ka Komisija attiecīgās tiesību normas uzskatīs par pretējām Kopienas tiesību normām, jo Komisijas pirmā vēstule šajā jautājumā tika nosūtīta 1998. gada septembrī.

50. Šo argumentu nevar pieņemt. Kā ir minēts iepriekš [30], Direktīva kļuva saistoša Austrijai 1994. gada 1. janvārī, kad stājās spēkā EEZ līgums, un atbilstoši Kopienas tiesībām Austrijai Direktīva bija jāievieš līdz 1995. gada 1. janvārim. Tādējādi Austrijai saskaņā ar Direktīvas 2. panta 3. punktu pie pirmās iespējas bija jāatceļ jebkuras tiesību normas, kas būtu pretrunā ar vienlīdzīgas attieksmes principu, un šajā sakarā nav nekādas nozīmes Komisijas nosūtītas vēstules datumam.

51. No iepriekš minētā izriet, ka šajā procesā Austrija nevar atsaukties uz SDO Konvenciju Nr. 45, lai izvairītos no savu Direktīvā noteikto pienākumu izpildes.

Aizliegums nodarbināt sievietes darbos, kuri noris augsta spiediena atmosfērā un niršanas darbos

52. Komisija apgalvo, ka 1973. gada likuma 8. un 31. pantā noteiktais aizliegums nodarbināt sievietes darbos, kas noris augsta spiediena atmosfērā un niršanas darbos, ir pretrunā ar Kopienas tiesību normām.

53. Austrija atbild, ka šis aizliegums atbilst Direktīvas prasībām un, it īpaši, ka tas ir pamatots ar tādiem pašiem apsvērumiem kā darba aizliegums šahtās, proti, ar darba

29 — Skat. Konvencijas 7. pantu, kas izklāstīts iepriekš 8. punktā.
30 — Skat. iepriekš 4. punktu.

fiziski smago raksturu kopā ar sieviešu vājāko fizisko spēju kapacitāti, tādu kā vājāka viņu elpošanas kapacitāte.

54. Nav noliedzams, ka attiecībā uz darbu kalnrūpniecībā Austrijas tiesību normu aptvertās darbības var būt saistītas ar zināmu fizisku piepūli personai, kura to veic. Tomēr, tā kā Austrija nav sniegusi nekādus pierādījumus par to, ka šāds darbs vīriešus un sievietes pakļauj atšķirīgiem riskiem vai riskiem, kuri ir īpaši sievietēm un pret kuriem viņām ir nepieciešama īpaša aizsardzība Direktīvas 2. panta 3. punkta izpratnē, ar šo faktu nevar pamatot to, ka visām sievietēm tiek liegta šo darbību veikšanas iespēja [31].

55. Tas, ka aizliegums nodarbināt sievietes augsta spiediena atmosfērā norisošos darbos pieļauj divus ierobežotus izņēmumus (pretstatā vispārējam sieviešu nodarbinātības aizliegumam niršanas darbos, kas nepieļauj nekādus izņēmumus), nenodrošina tā saderību ar Direktīvu. Pirmkārt, Tiesa ir skaidri noteikusi, ka vienlīdzīgas attieksmes princips nepieļauj vispārēju iespēju liegt sievietēm noteiktu nodarbošanos, pat ja ir paredzēti izņēmumi un ja šī nodarbošanās nav liegta vīriešiem [32]. Otrkārt, jebkurā gadījumā ir skaidrs, ka izņēmumi nav objektīvi pamatoti 2. panta 3. punkta izpratnē, jo augsta spiediena atmosfērā tie sievietēm pieļauj veikt tikai uzraudzības funkcijas vai darbu, kas nav saistīts ar pārmērīgu fizisku piepūli viņu organismam. Tādējādi tos nevar klasificēt kā 2. panta 3. punktā paredzētos izņēmumus saistībā ar grūtniecību vai maternitāti.

56. Turklāt Direktīvas 2. panta 2. punkta piemērošanu var izslēgt, jo darbinieču (sieviešu) darbs šajos amatos ņerada īpašu ietekmi uz citiem darbiniekiem, ar ko varētu pamatot aizliegumu veikt šādas darbības tikai viņu dzimuma dēļ. No tā izriet, ka šādu darbu veikšanai dzimums nav noteicošais faktors 2. panta 2. punkta izpratnē [33].

57. Līdz ar to es uzskatu, ka aizliegums nodarbināt sievietes darbos, kas noris augsta spiediena atmosfērā, nav saderīgs ar Direktīvu.

31 — Skat. iepriekš 33.–36. punktu.

32 — Sprieduma lietā *Stoeckel*, minēts 13. zemsvītras piezīmē, 19. punkts.

33 — Skat. iepriekš 33.–35. punktu.

Secinājums

58. Tādējādi es uzskatu, ka Tiesai būtu:

(1) jāatzīst, ka Austrijas Republika, paturot spēkā 8. un 31. pantu 1973. gada 25. jūlija likumā par darbiem, kas noris augsta spiediena atmosfērā, un niršanas darbiem un ieviešot 2. un 4. pantu 2001. gada 4. oktobra Ekonomikas un darba ministra lēmumā par sieviešu nodarbinātības aizliegumiem un ierobežojumiem, nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Padomes 1976. gada 9. februāra Direktīvas 76/207/EEK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz darba, profesionālās izglītības un izaugsmes iespējām un darba apstākļiem, 2. un 3. pants;

(2) jāpiespriež Austrijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.